

สมอพิเภก

Terminalia bellirica (Gaertn.) Roxb.
วงศ์ COMBRETACEAE

ชื่ออื่น : ลัน สมอแหน แหน แหนขาว แหนตัน

ไม้ต้น ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 20 - 30 ม. ผลัดใบ เรือนยอดเป็นพุ่มทรงกลม ลำต้นเปลาตรงมีพูพอน เปลือกสีน้ำตาลปนเทา ผิวเรียบเป็นสะเก็ดบางๆ หรือแตกเป็นร่องเล็กตามยาวลำต้น กิ่งอ่อนมีขนประปราย

ใบ : ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก ใบรูปไข่กลับหรือรูปมนแกมรูปไข่กลับ กว้าง 9 -15 ม. ยาว 13 - 19 ซม. กึ่งกลางก้านใบมีต่อม 1 คู่ ปลายใบมนหรือเป็นติ่งสั้น โคนใบสอบหรือรูปลิ้นหมีใบด้านบนสีเขียวเข้มมีขนสีน้ำตาลอ่อน ด้านล่างสีเทา มีขนนุ่ม ขนจะร่วง เมื่อใบแก่ เส้นแขนงใบข้างละ 6 - 7 เส้น ก้านใบยาว 4 - 6 ซม.

ดอก : สีขาวอมเหลือง มีกลิ่นฉุน ออกเป็นช่อแบบช่อห้อยกระรอกบนกิ่งหรือตามซอกใบ ดอกแยกเพศ อยู่ในช่อเดียวกัน ดอกเพศผู้ส่วนใหญ่อยู่ตามปลายช่อ ส่วนดอกสมบูรณ์เพศอยู่ตามโคนช่อ วงกลีบรวมมี 5 กลีบ โคนกลีบเชื่อมเป็นรูปถ้วย มีขน ไม่มีกลีบดอก เกสรเพศผู้มี 10 อัน ดอกบานเต็มที่กว้าง 5 - 8 มม.

ผล : ผลแบบผลผนังชั้นในแข็ง มีเนื้อเมล็ดเดียวรูปไข่ กว้าง 1.5 - 2 ซม. ยาว 2.5 - 3 ซม. ไม่มีครีบ ผิวมี 5 เหลี่ยมมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น

ประโยชน์ : ผลดิบใช้รับประทานเป็นยาระบาย ผลสุกใช้เป็นยาสมานแผล ใช้รักษาโรคท้องมาน ริดสีดวง เปลือกและผลให้สีขี้ม้าใช้ย้อมผ้า

การใช้งานด้านภูมิทัศน์ : รูปทรงกลมค่อนข้างทึบใบใหญ่ ปลูกเป็นฉากหลังหรือให้ร่มเงาได้

การกระจายพันธุ์ : ป่าเบญจพรรณชื้นและแล้ง ป่าดิบทางภาคใต้

อ้างอิงข้อมูล : เอี่ยมพร วิสมหมายม, ปณิธาน แก้วดวงเทียน. ไม้ป่าอินโดนีเซียของไทย 1. ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอช เอ็น กรุ๊ป จำกัด ; 2552 (หน้า 489)

ภาพประกอบ : Flickr by Alka Khare, Flickr by Ahmad Fuad Morad, Flickr by Prashant Awale

ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
National Parks Research and Innovation Development Center (Suratthani Province)